

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 4

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 882 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-aprelda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Organizational Behavior and Leadership.....	10
Ibrokhim Gulomov	
Baliqchilikda klasterlarini tashkil etishning nazariy asoslari	18
Olim Murtazayev, Muydinov Olim Bekmuratovich	
Оценка состояния привлечения инвестиций в сферу туризма Узбекистана и механизмы управления	24
Арзиматов Бобирмирзо Зокирджон угли	
Biologik aktivlar buxgalteriya hisobni milliy va xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish masalalari ...	27
Axmadaliyeva Zebo Abduxalimovna	
Aholi yashash joylarida yong'in risklarini bartaraf etish xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari	32
Aziz Zikriyoev	
O'zbekistonda ilmiy darajali kadrlar tayyorlash tizimi boshqaruvining tashkiliy tuzilmasi va vazifalari.....	40
Beknaeva Shaxnoza Vladimirovna	
Mintaqaviy turizmning iqtisodiyot rivojlanishiga ta'siri (O'zbekiston turistik xizmatlar bozori misolida).....	45
D. B. O'roqova	
Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ko'paytirishning asosiy yo'llari.....	50
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Sayfiddinov Sarvarbek Anvarbek o'g'li	
Sanoat korxonalarining aksiyalar bozoridagi faoliyati tahlili: muammolar va yechimlar	55
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
Qurilishda modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida yangi ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish	63
Islamov Ozodjon	
Sanoat korxonalari innovatsion salohiyatini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish yo'llari.....	67
J. K. Boymurodov	
Mamlakatda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish yo'nalishlari	72
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
BlokchEYn texnologiyalari yordamida raqamli iqtisodiyotni o'zgartirish	77
Karabayev Rustam Zafarovich, Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi	84
Layli Mirzayeva	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirishda investitsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari.....	88
Luiza Komilovna Xaydarova	
Umumta'lim muassasalari sonining ekonometrik tahlilini pedAgogik metodlar yordamida amalga oshirish....	93
Ravshanova Muhayyo Maxmanazarovna	
O'zbekiston tarixiy shaharlarida turistik faoliyati shakllanishi va ularni boshqarishning nazariy asoslari.....	98
Meliqulov G'ayrat Abdug'afforovich	
Iqtisodiy rivojlanish va ilmiy tadqiqot rivojlanishining havo ifloslanish darajasiga ta'siri	105
Murodullayev Kamoliddin Sherzod o'g'li, Sadibekova Bibisora Djapparovna, Turdiqulov Farrux Ravshanjon o'g'li	
Hududlarni rivojlantirish va "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishning ekologik muammolari.....	110
Maxkamov Saidafzal Saidkamol o'g'li, Yigitaliyeva Dilnavo Mansurjon qizi	
Ekoturizm obyektining tasniflanishi va alohida xususiyatlari	116
Qodirov Azizjon Anvarovich	
Mamlakatimiz oliy ta'lim tizimida sifat menejmentidan foydalanishning konseptual asoslari	121
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Bo'lajak iqtisodchilarning kasbiy kompetensiyalari.....	125
Shukurova Marifat Xodjiakbar qizi	
Ta'limning bosqichlari va ularning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati	129
To'rayeva Hurriyat To'yqulovna	

Hududlarda to'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarni jalb etish dasturini amalga oshirishda marketingni rivojlantirish yo'llari	136
Xamidov O. X., Tojiyeva A. F.	
Investitsiyalar marketingining strategik aspektlari.....	143
Xodjamberdiyeva Dilnoza Bahtiyorovna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion muhit jozibadorligini oshirishga nazariy qarashlar	149
A. Bektemirov, A. A. Abdurahmonov	
Qishloq xo'jaligi raqobatbardoshligini oshirishning ilg'or xorij tajribasi	154
Abdulloev Asliddin Junaydullayevich, Ochilov Narzullo Fayzulloyevich	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari.....	159
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Turizm sohasi uchun yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda davlat va xususiy sherikchilikning o'zaro bog'liqligi tahlili.....	165
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
Mamlakatimizda turizm tashkilotlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash maqsadida marketing instrumentlari orqali samarali tizim yaratish.....	169
Suyunova Kamilla Baxromovna	
Qishloq xo'jaligida agrokimyo xizmatlar ko'rsatishning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	173
Tabayev Azamat Zaripbayevich	
Yashil iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilishni faollashtirish muammolari	178
Xomitov K. Z., Masharipova S. R.	
Considerations on the Problem of Illegal Migration and Human Trafficking	183
Azamatova Gulmira Bayirbekovna, Otarbayeva Guljan Kobeyevna	
Sustainable Development and Environmental Economics in Uzbekistan: A Focus on Carbon Pricing and Renewable Energy	186
Muhammadiyev Po'latjon Ilhomjon o'g'li, Urganbayeva Dilnoza Toxtasinovna	
The use of Digital Technologies in the Provision Of Utilities to the Population	192
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Alijonov Jamshid Alijon o'g'li	
The Current State of the Digital Economy in the Agrarian Sphere: Problems and Solutions	196
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Behavioral Theory of the Firm.....	201
Egamberdieva Oydin Abror qizi	
The Role of Information Technologies in Increasing the Capitalization of Commercial Banks	207
Egamova Makhfurat Esanovna	
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан	211
Абдуллоев Фуркат Олимджонович	
Совершенствование методологии экспертизы инвестиционных проектов	216
Бекимбетова Гулнора Маратовна	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	223
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Меры по снижению доли теневой экономики в стране.....	228
Махмудова Юлдузхон Бахромжон кизи, Сафаров Гиёсиддин Абдуллаевич ўғли	
Формирование национальной инновационной системы – одна из приоритетных задач повышения конкурентоспособности Республики Узбекистан	232
Н. М. Махмудов, А. А. Алиев, З. А. Мирзоев	
Мониторинг и анализ современного состояния и развития промышленности в Узбекистане.....	237
Назарова Раъно Рустамовна, Исмоилова Малика Дилшодовна	
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов.....	243
Раупов Жамшид Рашидович	
Роль применения ключевых показателей эффективности труда на предприятиях.....	249
Рахматуллаева Шахноза Хамидовна	

Влияние цифровой трансформации на инвестиционную привлекательность Узбекистана.....	255
Саитхамолов Мухаммадхожа Сабирходжа угли, Маркабаева Жансая Айбек кызы	
Организация и координация методической помощи при управлении педагогическими кадрами	261
Хакимова Майя Юрьевна	
Интеграция узбекистана в мировое экономическое содружество путем унификации бухгалтерского учета на основе МСФО	266
Зарипова Саёхат Зафаровна	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	271
Abduqodirova Ozoda Anvarjon qizi	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga ajratilgan kreditlarning joriy tahlili.....	276
Abdusalomov Jaxongir O'ktam o'g'li	
Globalashuv sharoitida mamlakatimizda sug'urta bozorini raqamlashtirishning ahamiyati	282
Anvarova Z.	
The Role of Parents and Teachers in Promoting a Healthy Lifestyle in Children.....	286
Axtamov Djamshed Baxromovich	
A Study of the Importance of Green Economy in Uzbekistan Sustainable Economic Development and its Measurement Indicators in Relation to Environment.....	291
Ataniyazova Maksuda Baltayevna, Tairova Zarnigor Mammot qizi	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	296
Avazov Iloxom Ravshanovich	
Foydani soliqqa tortish obyekti sifatidagi iqtisodiy tarkibi.....	301
Axrorov Zarif Oripovich	
Surxondaryo viloyatida aholining uy-joy bilan ta'minlanganlik darajasini tahlili.....	309
Ibragimov Qobil To'xtamishovich	
Review of Methodological Approaches to Enterprises Financial Condition Analysis.....	314
Ismailova Maxbuba Mirxalilovna	
Innovatsion rivojlanish sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini tasniflanishining nazariy va ilmiy asoslari.....	319
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Korxonalarda benchmarking strategiyalarini qo'llashning ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlari.....	325
Narziyeva Dilafiruz Muxtorovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llari.....	330
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Mamlakatimizda sanoat ishlab chiqarishi korxonalarining rivojlanish holati tahlili.....	334
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
Moliyaviy natijalar to'g'risidagi hisobotni moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar talablari asosida tuzish.....	339
Pardayeva Zulfizar Alimovna	
Raqamlashtirish sharoitida qo'shma korxonasi faoliyatining tahlili.....	343
Rashidov Jamshid Xamidovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishida oilaviy tadbirkorlikning o'rni.....	348
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Saloxiddinov Zuxriddin Nuriddin o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatishning ilmiy asoslari.....	352
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya sohasini rivojlantirish ilmiy asoslari.....	356
Toshmatov Salohiddin Zayniddinovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarni joriy etishning huquqiy masalalari	360
Turg'unov Saloxiddin Jamol o'g'li, Mirzayeva Mohidil Vohidovna	
Zamonaviy sharoitlarda korxonalarning moliyaviy baqarorligini yaxshilash masalalari	366
Usmanova Guljahon Ulug'bek qizi	
Franshizalarni jalb qilishda davlat boshqaruvi tizimida marketing tadqiqotlarining ahamiyati	371
Xodjayev Anvar Rasulovich	

Transport Decarbonization Strategy.....	377
Yarashova Vasila Kamalovna, Muradov Bekzod Xidirnazar ugli	
Temir yo'l transportida ishlab chiqarish faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish	382
Yermatova Dilnoza Axmadjonovna	
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari	387
Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi	390
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	394
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
Jismoniy shaxslarning mol-mulkiga soliq solishni takomillashtirish.....	399
Abdullayev Zafarjon Alijonovich, Zaydullayev Abduhabib Boliqul o'g'li	
Sug'urta tashkilotlarida hisob siyosatini ishlab chiqishning ahamiyati.....	404
Abduraimova Maftunaxon Axmatovna	
Bank risklarini boshqarishning xalqaro tajribalari.....	409
Abdurasulov Jaxongir Abduvaliyevich	
Tadbirkorlik subyektlari ijtimoiy ma'sulligini ta'minlash mexanizmining amal qilish darajasi	416
Bayisbayev Javlon Nurlanovich	
Qishloq aholisining qishloq xo'jaligida bilim va innovatsiyalarni o'zlashtirishga ta'sir etuvchi omillarni iqtisodiy baholash (Samarqand viloyati misolida).....	421
Bozorova Lobar Nuralevna	
Направления совершенствования инновационных стратегий в деятельности промышленных предприятий	427
Дониерова Зухрабону Алишер кизи	
Mol-mulk solig'ining korxonalar faoliyatiga ta'siri.....	432
Qudiyarov Kishibay Ramatullayevich	
Banklar reytingini aniqlash va barqarorligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.....	438
Maxmudov Omon Tuxtayevich	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklarining aktiv va passiv operatsiyalarini innovatsion usullar orqali boshqarishni takomillashtirish	442
Mo'minova Ma'suda Baxtiyarovna	
Auditorlik tekshiruvini dasturiy ta'minot asosida tashkil etish: muammo va yechimlar.....	447
Nazarova Kamola Sattoral qizi	
Ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirishning davlat tomonidan tartibga solish konsepsiyasi.....	453
Normurodov Xusan Eshmaxmatovich	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ahamiyati hamda uni rivojlantirish istiqbollari.....	460
Nurullayeva Shaxnoza, Saydullayeva Saodat	
Tijorat banklari inson kapitali samaradorligini baholashda KPI ko'rsatkichlaridan foydalanish mexanizmlari	467
Turaeva Mastura Kurbanovna	
Сущность и особенности инвестиционно-строительного процесса	471
А. Бектемиров, Б.М. Абдувалиев	
Tijorat banklarida muammoli kreditlarni boshqarishning dolzarb masalalari.....	478
Saidov Hayotjon Raxmatulloyevich	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	482
Sa'dullayeva Asalxon Muzaffarovna	
Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining raqobatbardoshlikni baholash usullari	485
Abdulloyev Asliddin Junaydullayevich, Teshayev Mirolim Djumayevich	
Tadbirkorlik subyektlarida soliq yukini optimallashtirish mexanizmi	490
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	

Davlat sektorida ichki audit tadbirlarini umumiy rejalashtirish Xamidova Z. U.	495
Aholi moliyaviy savodxonligini oshirish va uning ahamiyati..... Xudayarova Xurshida Abdunazarovna	501
Kambag'allikni qisqartirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi..... Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	505
Oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobi va ichki auditni takomillashtirish..... Shaymatova Nargiza Ashurovna	511
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sug'urta xizmatlari..... Shodmonova Odina G'ofur qizi	516
Fuqarolar davlat pensiya ta'minoti tizimining amaldagi holati tahlili..... Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li	520
Aholiga bank xizmatlari ko'rsatishning ijtimoiy ahamiyati..... Eldor Uskanov	525
Innovatsion boshqaruvning ilg'or xorijiy tajribalari Yusupova Jamila Karamatdinovna	530
Neft-gaz korxonalari moliyaviy-iqtisodiy faoliyati natijalari tahlili ("O'ZBEKNEFTGAZ" AJ misolida) Umurzoqov Jamoliddin Sherbekovich	534
Korxonalarda savdo marketing faoliyati samaradorligini baholash..... Sobirov Azizbek Avzbekovich	541
Moliyaviy firibgarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari..... Gadaev Ismat Yadgarovich	548
Hududlarda islom iqtisodiyoti tamoyillari asosida amalga oshirilgan investitsion loyihalar: to'siqlar va yechimlar Irgasheva Gulbahor Sodiqovna	551
O'zbekistonda investitsiyalardan samarali foydalanish asosida oziq-ovqat sanoati samaradorligini oshirish yo'llari..... Kobilova Nasiba Xurramovna	554
Foreign Economic Relations as a Factor of Effective Functioning of the Economy Bakhodurova Sulkhiya Azizkhodjaevna, Li Marina Rudolfvna, Mukhtarova Donata Ravshanbekovna, Romashkin Roman Anatolyevich	561
Modern Approaches to the Organization and Development of the Consumer Services Market..... Musyeva Shoira Azimovna	566
Ishlab chiqarish siklini qisqartirishning iqtisodiy samaradorligi..... Odina Nabiyeвна Tuychiyeva, Nazarova Latofat Toirjon qizi	570
Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing strategiyasini amalga oshirish..... Rashidova Xadicha Tursunalievna	575
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida bank faoliyatini iqtisodiy-matematik modellashtirish yo'llari Raxmanov Mexridin Sindarovich	581
Korporativ boshqaruv amaliyoti bo'yicha hisobot tuzish bo'yicha xorijiy tajriba..... Tashmatov Rustam Xusanovich	586
Iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish istiqbollari Yuldashev Xusniddin Abdullayevich	592
Iqtisodiyotda turizm o'rnini statistik baholash uslubiyoti..... Zilola Jumanova	595
Финансовые риски в исламском финансировании для внедрения в Республики Узбекистан Абдуллоев Фуркат Олимджонович	602
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана..... Кадиров Алишер Исмаилович	607
Цифровая платформа как инструмент трансформации бизнес-процессов Раупов Жамшид Рашидович	611

O'zbekistonda zamonaviy kabel va sim mahsulotlari ishlab chiqaruvchi korxonalar faoliyatiga nazar.....	617
Rashidova Odina Olimjon qizi	
Современные тенденции развития валютных отношений в Узбекистане	622
Камалов Камолатдин Кахрамонович	
Sug'urta sohasining O'zbekiston iqtisodiyotidagi o'rni	626
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning xorij tajribasi va undan O'zbekistonda foydalanish yo'nalishlari	630
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Modeling the Stackelberg strategy in a linear model (linear city) Hotelling.....	635
Musayeva Shaira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilkhomovna	
Mulkning kapitallashuvi darajasini iqtisodiy jihatdan amalga oshirish samaradorligini baholash uslublari.....	644
Norboyev Odil Abrayevich	
Tijorat banklarining kredit portfelini amaliy holati va ekonometrik tahlillari: ATB "Aloqabank" misolida.....	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
O'zbekistonda "yashil iqtisodiyot" muhitida kreditlash va moliyalashtirish imkoniyatlari	654
Taxir Urkinbayev	
Budjet tashkilotlarida ichki nazorat tizimini tashkil qilishning xususiyatlari.....	658
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Chinese Commercial Banks Experience in Asset Diversification	663
Uktamova Nozima Narzulla kizi	
Sanoat taraqqiyotida ishlab chiqarish korxonalarini ustuvor rivojlantirish istiqbollari.....	667
Yadgarov Akram Akbarovich	
Анализ деятельности коммерческих банков Узбекистана по кредитованию физических лиц.....	673
Базарова Нигора Равшановна	
Mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishning innovatsion jarayonlarga ta'sirini baholash.....	684
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida innovatsiyalarning iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'llari	689
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Xusanov Faxriddin Jamoliddin o'g'li	
Tashqi mehnat migratsiyasi.....	694
O. N. Djurayev	
Raqamli iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishini baholash	699
Otaboyeva Dildora	
Nobank kredit tashkilotlarining moliyaviy xizmatlari sifatini oshirishning xorijiy mamlakatlar tajribasi	705
Raimov Xurshid Muxtorovich	
Tijorat banklarida moliyaviy injiniringni qo'llash istiqbollari	711
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekiston Respublikasi moliya bozorida tijorat banklari faoliyati: muammo va yechimlar	716
Toymuxamedov Ibroxim Rixsiboevich, Jumaev Islombek Akram o'g'li	
Agrar ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish yo'llari	723
Boltayev Nurali Shiramatovich, Beglayev Uchqun Xurramovich, Abdiyev Izzat Risqiboyevich	
O'zini o'zi band qilgan shaxslardan olinadigan soliqlarni takomillashtirish orqali yashirin iqtisodiyotni jilovlash masalalari	731
Davranov Iskandar Jumayevich	
Iqtisodiy konsentratsiyalarni tartibga solish va nazorat qilishni takomillashtirish.....	738
Luqmanov Sharifxon A'zam o'g'li	
Role of Private and Public Kindergartens in Early Childhood Development	744
Makhmudova Munisakhon Abbos qizi	
"Yashil" enegriya quvvatlarini barpo etish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash asosi sifatida.....	749
Muminova Elnoraxon Abduraimovna, Umarova Dilnoza Oybek qizi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda CVP-tahlilni tashkil etishning muammoli jihatlari	754
Qlichev Baxtiyor Pardayevich	

Korxonada likvidlik riskini minimallashtirish orqali uning moliyaviy barqarorligini saqlab qolish	759
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Развитие международных торгово-экономических связей Республики Узбекистан	766
Ким Татьяна Валерьевна, Гофуржонов Шахрибону Бахромжон кизи	
Kapital qurilishni boshqarish samaradorligini oshirishning dolzarb masalalari	774
A. Bektemirov, M. U. Sarimsoqov	
O'zbekiston mehnat bozorida yoshlarning ish bilan bandlik darajasini oshirish.....	780
Mambetjanov Qahramon Qurbandurdiyevich, Bahromov Shahzod Fazliddinovich	
Роль имиджа в улучшении инвестиционной привлекательности высших учебных заведений.....	787
Жанзаков Бекзот, Жонузиков Мирзабек	
Innovatsion kichik tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha xorij tajribasi va uni mamlakat iqtisodiyotida qo'llash imkoniyati.....	795
Toshaliyeva Saodat Toxirovna, Eshqulova Dilorom Abduravupovna	
Перспективы развития банковского сектора в Узбекистане для иностранных туристов	802
Муминов Шахзод Низомиддинович, Каримова Азиза Махомадризовна	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	806
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Qishloq xo'jaligi tarmoqlarini innovatsion rivojlantirish bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda samarali foydalanish yo'llari	814
Ishniyazov Baxrom Normamatovich	
Turistik xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari va marketing tadqiqotlari.....	819
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna	
Qoraqalpog'iston qishloq xo'jaligi: asosiy muammolar va rivojlanishining ustuvor yo'nalishlari	823
Yeshimbetov Uktamjon Xudaybergenovich	
Iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes sektori rivojlanishining imkoniyatlari.....	832
Botirova R. A., Sirojiddinov I. Q.	
Kriptoalyuta va blokcheyn tadqiqotlari: tendensiyalar va istiqbollar	835
Berdiqulov Jurabek	
Bank risklarni monitoring qilish tizimini takomillashtirish	837
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
O'zbekiston hududlariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda ko'p qavatli "yashil" fermer xo'jaliklarini tashkil etishning ahamiyati	843
Turdimuratova Aziza Alisherovna	
Surxondaryo viloyatining mahalliy budjet daromadlarini oshirish yo'llari va uni arima modeli asosida prognozlash.....	846
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Qishloq xo'jaligi tarmog'ining mamlakat iqtisodiyotidagi o'rni va undagi tarkibiy o'zgarishlarni statistik baholash.....	856
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatish korxonalarining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati	863
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
Turizm bozorini rivojlantirishda mehnat bozorining tutgan o'rni va ahamiyati	872
Berdiqulova Iroda Rayimqulovna, Berdikulov Jurabek	
Проблемы расчета определения и планирования прибыли предприятий в условиях модернизации экономики	876
Алиева С.С.	

SANOAT ISHLAB CHIQRARISH TIZIMINING INVESTITSION XUSUSIYATLARI

Yodgorova Xalima To'liqinova

Buxor viloyati Osiyo Xalqaro Universiteti magistri

Annotatsiya: Ushbu maqolada sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari turli mezonlar asosida tahliliy yondashuvga asoslangan tadqiqotlarning mohiyati ma'lum birlik tamoyillarga ko'ra bayon qilingan. Investitsion faoliyatning pirovard maqsadlarga ko'ra amalga oshirish yo'nalishlari tavsifi ikki yoqlama tahlilda qiyoslash masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Investitsiya, asosiy kapitalga investitsiyalar, multiplikator samarasi, sanoat ishlab chiqarish, strategik maqsadlar, sanoatning yashovchanligi, aqliy investitsiyalar.

Abstract: In this article, the essence of research based on the analytical approach of the investment characteristics of the industrial production system based on various criteria is described according to certain unified principles. The description of the directions of implementation of the investment activity according to the final goals is covered in the two-sided analysis.

Key words: Investment, fixed capital investment, multiplier effect, industrial production, strategic goals, industrial viability, intellectual investment.

Аннотация: В данной статье описывается сущность исследования, основанного на аналитическом подходе инвестиционных характеристик промышленно-производственной системы по различным критериям, по определенным единым принципам. Описание направлений реализации инвестиционной деятельности согласно конечным целям отражено в двустороннем анализе.

Ключевые слова: Инвестиции, инвестиции в основной капитал, мультипликативный эффект, промышленное производство, стратегические цели, промышленная жизнеспособность, интеллектуальные инвестиции.

KIRISH

Milliy taraqqiyot sanoat korxonalarini barqaror rivojlantirish va modernizatsiya qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy xo'jalik salohiyatini oshirishda bugungi kundagi eng dolzarb vazifalardan biri sanoat korxonalarini tarmoq tuzilmasini optimallashtirish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, ustun jihatlarini rivojlantirish va pirovardida iqtisodiy jarayonlarning samarali natijani kafolatlaydigan muhitni shakllantirish, rivojlantirish va takomillashtirishdan iboratdir bo'lgan muhit yaratishdir. Bu narsa o'z navbatida aholi turmush farovonligining yuksalishiga sabab bo'ladi.

Har qanday milliy xo'jalik taraqqiyoti sanoat tarmoqlarining rivojlantirish bozor iqtisodiyotini qaror toptirish va tovarlar bozorida ishlab chiqarish mexanizmini yaratishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Bu maqsadlarga erishishda esa investitsion faoliyatni davlat tomonidan tartibga solishning turli usullarini taqozo qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sanoat korxonalarning investitsion faoliyatini moliyalashtirish, moliyalashtirishning turli kombinatsiyasini va ularni boshqarish bilan bog'liq strategik amaliyotlarni ishlab chiqish va qo'llash bo'yicha xorijiy, mintaqaviy va milliy iqtisodchi olimlari o'rtasida turlicha yondashuvlar mavjud. Bunday turli tuman yondashuv sanoat korxonalarini investitsion moliyalashtirish bo'yicha ko'p qirrali nazariy yoki amaliy xususiyatlar bilan bog'liq. Bunday sharoitda ularni kompleks yoki xususiy jihatlarini tadqiq qilish bo'yicha ko'pgina olimlar tadqiqotlarini keltirish mumkin. Xususan, I.A.Blank, Ye.V.Dmitriyeva, Yu.V.Gudel, H.Uang, P.Liang, H.Li, R.Yang, D.G'.G'ozibekov, N.G'.Karimov, N.Haydarov, N.R.Ko'ziyevlarni kiritish mumkin. Mazkur iqtisodchi olimlar tomonidan, iqtisodiyotning turli sohalari, jumladan; sanoat korxonalarida investitsion jarayonlarni amalga oshirish va boshqarish-

ning zamonaviy tamoyillari, uning o'ziga xos jihatlari hamda korxonalarda investitsion faoliyatini moliyalashtirishga oid masalalar tadqiq qilingan.

Dmitriyeva Ye.V. o'z ilmiy tadqiqotlarida sanoat korxonalari investitsiya faoliyatini moliyalashtirish tizimini modernizatsiyalash va ularning tarmoq xususiyatlaridan kelib chiqqan holda investitsiyalarni jalb qilish, shuningdek, sanoat korxonalari investitsion faoliyatini moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini ishlab chiqishdagi muammolarni yoritgan [2].

Gudel Yu.V. sanoat korxonalarining investitsion faoliyatini moliyalashtirish xususiyatlari tadqiq qilgan [3].

I.Yu.Barabanova ishlab chiqarish korxonalarining investitsiya loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlari va usullarini tadqiq etgan holda, korxonalarda asosiy vositalarning ishlashi, yangilanishi va investitsion faoliyatini moliyalashtirish mexanizmini o'rgangan [4].

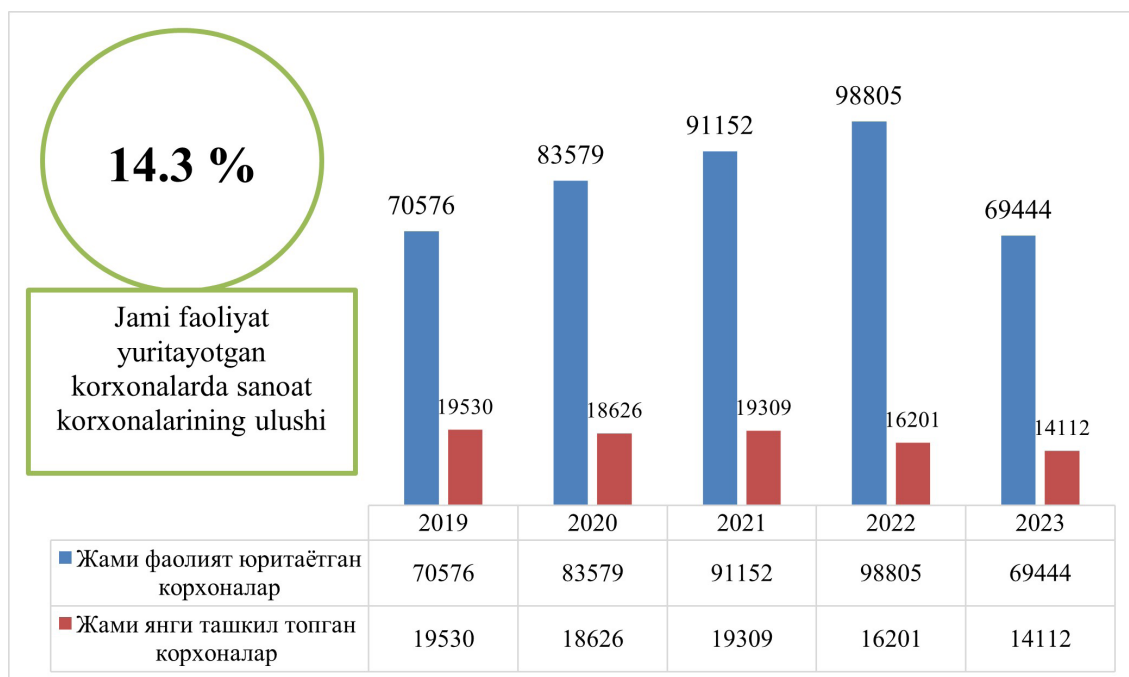
H.Uang, P.Liang, H.Li, R.Yanglar esa korxonalarning yuqori texnologiyali ishlanmalariga yo'naltiriladigan investitsiyalar va ularning moliyalashtirish manbalarini, shuningdek, korxonalarning ilmiy ishlanmalarini moliyalashtirish manbalari, ilmiy-tadqiqot, investitsiyalar va tadbirkorlik riski o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganishgan [5].

D.G'.G'ozibekov o'z ilmiy adabiyotlarida investitsiya, investitsiya muhiti, investitsiya siyosati, investitsiya loyihalarini, investitsiya loyihalarini moliyalashtirish, investitsiya faoliyatini moliyalashtirish va investitsiyalarni iqtisodiyotga jalb qilish masalalarini yoritgan [6]. N.R.Ko'ziyeva xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishning moliya-kredit mexanizmini takomillashtirish yo'nalishlarini tadqiq etgan holda milliy iqtisodiyotni erkinlashtirish sharoitida xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar faoliyatini yuritish va ularning moliya-kredit mexanizmi takomillashtirilishi yuzasidan tavsiyalarni ishlab chiqqan [7].

Taraqqiyot tamoyillariga ko'ra boshqa milliy xo'jaliklar singari O'zbekistonda ham iqtisodiy rivojlanishning bosh omillaridan biri sanoat korxonalarida investitsiya faoliyatini rivojlantirish davlatning ustuvor siyosatga aylantirilgan bo'lib, ishlab chiqarishga investitsiyalarni, shu jumladan, xorijiy investitsiyalarni jalb etish strategik ahamiyatga egadir. O'zbekistonda sanoat tarmoqlarini muttasil modernizatsiya qilish va ilm-fan yutuqlaridan ishlab chiqarishga ko'chirish orqali Sanoat ishlab chiqarish tizimi rivojlanishini hisobga olsak, bu tizim rivojida uni moliyalashtirish va investitsion rivojlantirish asosiy ta'sirlardan biridir. Shunday ekan, sanoat korxonalariga eng zamonaviy texnika va texnologiyalarni jalb etish strategik taraqqiyotning asosiy vazifalardan biri sifatida dolzarbligicha qoladi [1].

TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi kunda (2024-yil 1-yanvar holatiga ko'ra) respublikada 69,4 mingta sanoat korxonalari faoliyat ko'rsatmoqda, shundan 11,8 mingtasi (ro'yxatdan o'tgan korxonalar umumiy sonining 17,0 % i) Toshkent shahriga, 7,8 mingtasi (11,2 %) Farg'ona viloyatiga, 7,3 mingtasi (10,5 %) Toshkent viloyatiga, 6,2 mingtasi (8,9 %) Samarqand viloyatiga va 5,5 mingtasi (7,9 %) Andijon viloyatiga to'g'ri kelmoqda.

1-rasm: Jami faoliyat yuritayotgan va yangi tashkil topgan korxonalar (2024-yil 1-yanvar holatiga)

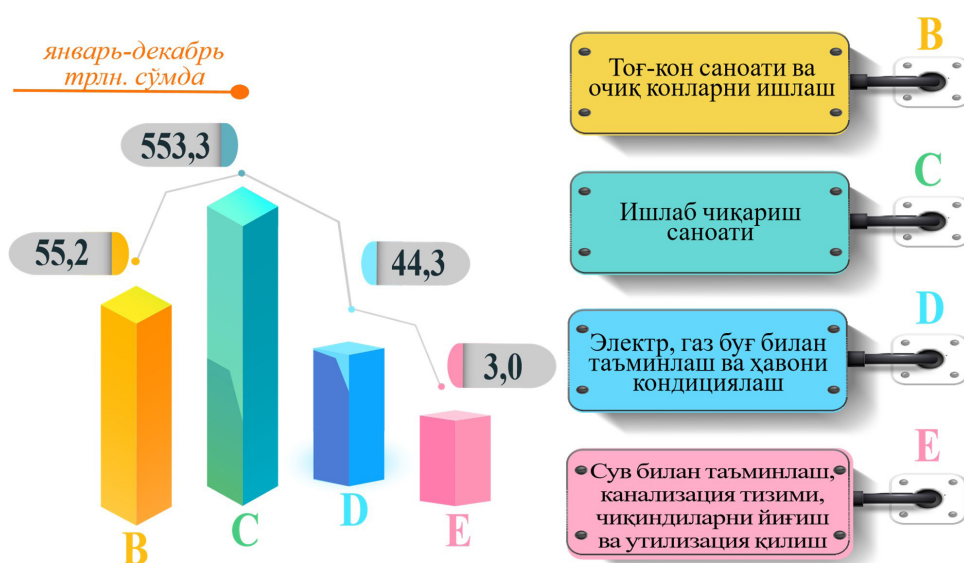

Keltirilgan axborotlar bo'yicha 2023-yilda respublikada 655.5 trln. so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilgan. O'tgan 2022-yilga nisbatan sanoat ishlab chiqarishning fizik hajmi 106 foizni tashkil etadi.

Iqtisodiy taraqqiyotlar tarixidagi tajribalardan shuni bilishimiz mumkinki aksar milliy xo'jaliklar taraqqiyoti asosan sanoat ishlab chiqarish omili bilan bog'liq. Qishloq xo'jaligi orqali jamiyat mavjud bo'lishi va yashashi birlamchi lekin iqtisodiy taraqqiyotni asosan sanoat ishlab chiqarish omili bilan ta'minlash tajribasi iqtisodiy qonuniyat sifatida amal qiladi. Shunday ekan bugungi O'zbekiston sanoatini zamon talablari asosida rivojlantirish, mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirish va turini ko'paytirish, hududlarda ishlab chiqarishni mahalliy-lashtirishni keskin kengaytirish va chuqurlashtirish, mamlakatimizdagi mavjud xomashyo resurslaridan samarali foydalanish, ishlab chiqarish sohasiga zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etgan holda import o'rnini bosuvchi va eksportga mo'ljallangan mahsulotlar ishlab chiqarish ayni kundagi strategik vazifalardan bir bo'lishi kerak. Bu borada amalga oshirishda sanoat tarmoqlariga investitsiyalarni jalb qilish va shu asosida ularni ishlab chiqarish va boshqaruv faoliyati samaradorligini oshirish, sanoat ishlab chiqarish salohiyatini oshirish asosiy va kechiktirib bo'lmaz vazifalardan biri sifatida qaralishi kerak.

Ayniqsa, sanoat ishlab chiqarish tarmoqlari tuzilmasini mutanosib tarkib toptirish va rivojlantirish katta ahamiyatga ega.

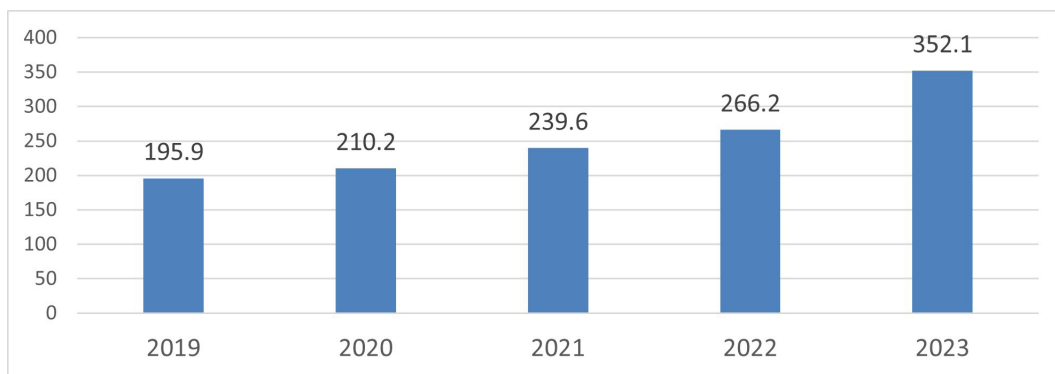
Sanoat ishlab chiqarishi tarkibida eng katta ulush ishlab chiqaradigan sanoat hissasiga to'g'ri kelib, 553,3 trln. so'mni, jami sanoat ishlab chiqarishidagi ulushi 84,4 % ni tashkil etdi.

2-rasm: Sanoat ishlab chiqarishi tarkibi

2023-yilning yanvar-dekabr oylarida respublikada jami sanoat ishlab chiqarishidagi yuqori ulush Toshkent shahri (18,9 %), Toshkent viloyati (16,1 %), Navoiy viloyati (15,5 %), Andijon viloyati (11,2 %) hamda Farg'ona viloyati (5,6 %) hissasiga to'g'ri keldi. Shuningdek, o'tgan yilning tegishli davriga nisbatan yuqori FHI, Jizzax viloyatida (107,4 %), Andijon viloyatida (107,3 %) hamda Namangan (107,2 %) viloyatlarida kuzatildi.

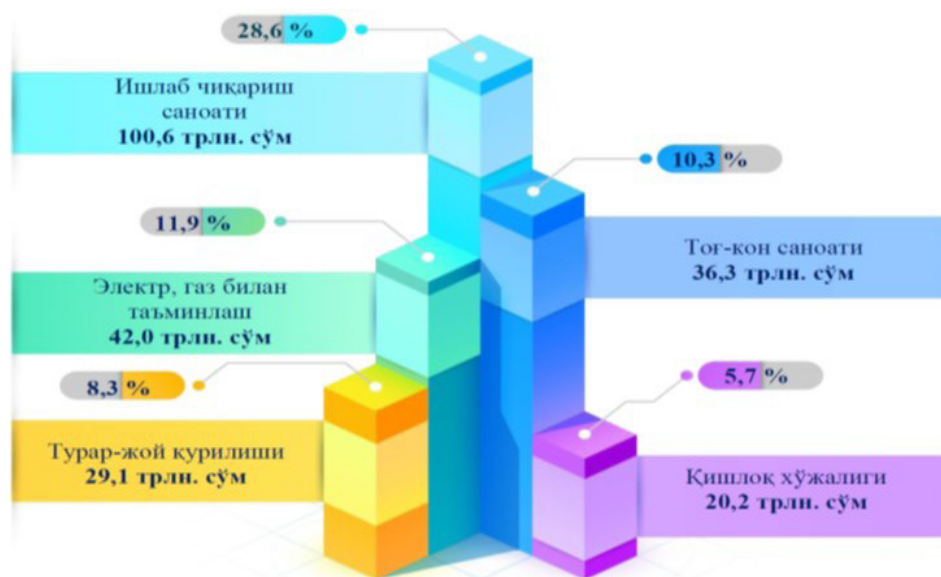
Taqqoslanayotgan oxirgi besh yildagi asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi dinamikasi shuni ko'rsatmoqdaki, u deyarli ikki martaga ko'payib, o'sish tendensiyasiga ega bo'lmoqda.

3-rasm: Asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi dinamikasi, trln so'm

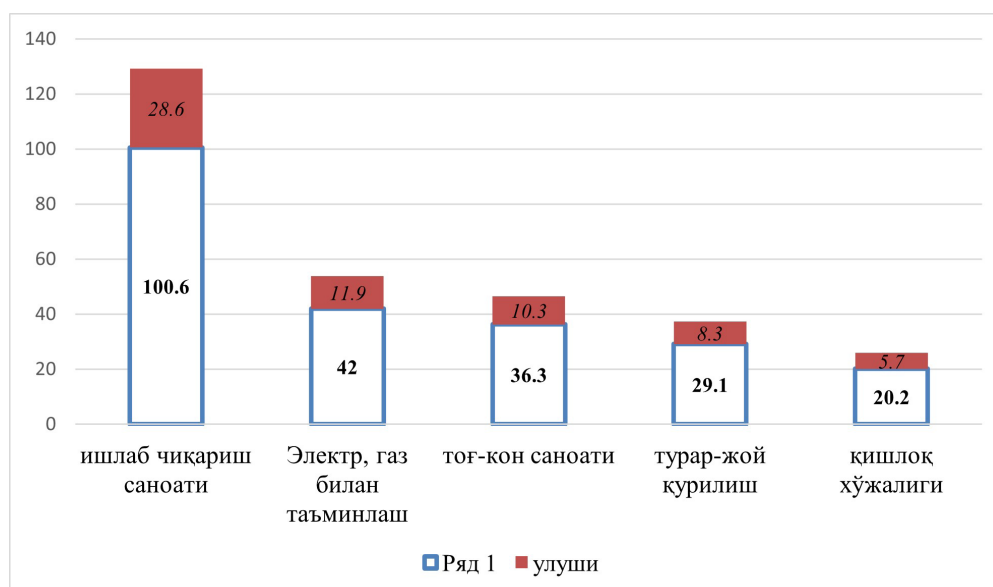

Taqqoslanayotgan besh yildagi asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi dinamikasi shuni ko'rsatmoqdaki, u deyarli ikki martaga ko'payib, o'sish tendensiyasiga ega bo'lmoqda. So'nggi besh yil ichida o'sish sur'atlarini ko'radigan bo'lsak, 2019-yilda 138,1 % ga yetgan, 2020-yilda turg'un holatda bo'lgan – 95,6 % ni tashkil etgan, 2021-yilda ko'payib – 102,9 % kuzatildi, hozirgi davrgacha yana o'sish tendensiyasiga ega bo'lib – 122,1 % ni tashkil etdi.

4-rasm: 2023-yil yanvar-dekabr oylarida O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi trln. so'm va ulushi % da

Tijorat banklari kreditlari va boshqa qarz mablag'lari hisobidan moliyalashtirilgan 22,3 trln. so'm (jami asosiy kapitalga investitsiyalarning 6,3 % ini tashkil etib, 2022-yilga nisbatan 0,3 % punktga kamayish) asosiy kapitalga investitsiyalar o'zlashtirildi. Aholi mablag'lari hisobidan jami asosiy kapitalga investitsiyalarning 9,5 % i yoki 33,3 trln. so'm o'zlashtirildi. Aholi mablag'lari hisobidan asosan uy-joylar qurish sohasida investitsiya faoliyati amalga oshirilgan. Asosiy kapitalga investitsiyalarning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha tarkibida ishlab chiqarish sanoati yetakchilik qilmoqda. Yangi avtomobil modellarini ishlab chiqarishni tashkil etish (Oniks, Treker), sement ishlab chiqarishni kengaytirish, texnik gaz (CO_2) ishlab chiqarishni tashkil etish, mineral o'g'itlar ishlab chiqarish kompleksini tashkil etish, paxta-to'qimachilik va agroklaster tashkil etish kabi yirik investitsiya loyihalari natijasida ushbu iqtisodiy faoliyat turida jami moliyalashtirish manbalari hisobidan 100,6 trln. so'm yoki jami asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalarning 28,6 % i o'zlashtirildi.

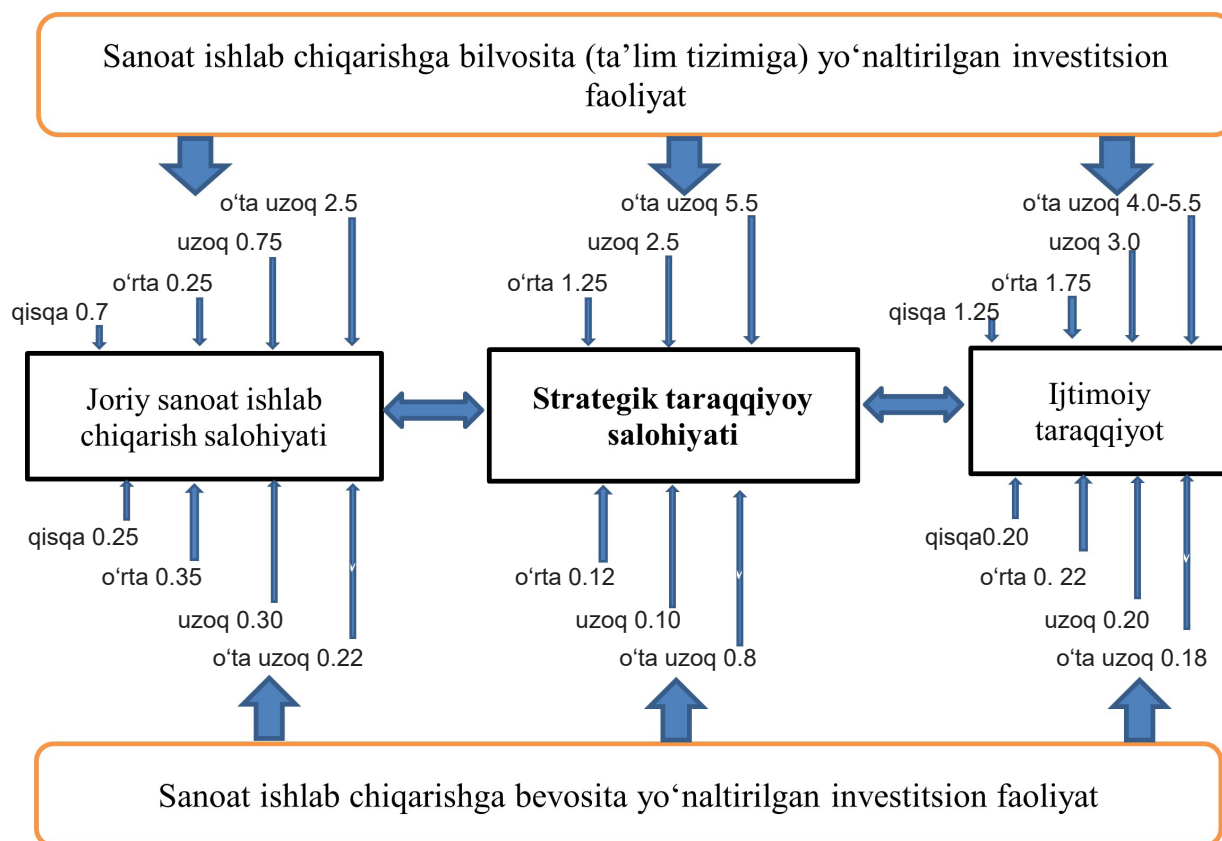
5-rasm: 2023-yil mamlakatimizda iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi, trln so'm va ulushi % da

Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi hisobidan o'zlashtirilgan investitsiyalar hajmi 1,6 trln. so'mni (dollar ekvivalentida 132,4 mln. AQSH dollari) va jami investitsiyalardagi ulushi 2022-yilga nisbatan 0,5 % punktga kamayib, 0,4 % ni tashkil etdi. Shuningdek, mazkur jamg'arma hisobidan moliyalashtirilgan investitsiyalar hajmi 2022-yilga nisbatan 58,0 % ni tashkil etdi.

O'zbekiston Respublikasi bo'yicha Respublika budjetidan moliyalashtiriladigan infrastruktura, iqtisodiy va ijtimoiy sohani rivojlantirishga yo'naltirilgan investitsiyalar hajmi 2022-yilga nisbatan 88,6 % ni yoki 20,4 trln. so'mni tashkil etdi. Shuningdek, suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimini rivojlantirish jamg'armasi mablag'lari hisobidan investitsiyalar 2022-yilga nisbatan 52,9 % ni, 1,7 trln. so'mni tashkil etdi. Ularning jami investitsiyalardagi ulushi, mos ravishda 0,6 % punktga kamayib, 0,5 % ni tashkil etdi.

Investitsion faoliyat orqali milliy xo'jalikning tarmoq tuzilmasi genizisini yaratish uni rivojlantirish va takomillashtirish amaliyotida keng qo'llaniladi. Ustun tarmoq tuzulmasini shakllantirish va rivojlantirishda aksariyat hollarda shu sohaga ko'proq va imtiyozli investitsion amaliyot qo'llaniladi ^[7]. Bu narsa shu sohaning boshqa sohaga nisbatan yanada rivojlanishiga olib keladi. O'zbekistonda ham bu amaliyotni kuzatish mumkin. Statistik ma'lumotlarga e'tibor qaratsak aynan energetika va tog'-kon sanoati, mashinasozlik sanoatida turli investitsion oqimlarning, xususan, xorijiy investitsion oqimlarning salmog'i katta ekanligini ko'rishimiz mumkin. Tabiiyki bu sohalarning mamlakat YAIMdagi ulushi ham sezilarli darajada katta. Ijtimoiy sohalarga xususan, ta'lim tizimiga yunaltilgan turli investitsion oqimlarning kamligi esa bevosita ijtimoiy sohani, pirovardida sanoat ishlab chiqarish salohiyatiga ta'sir qiladi. Demak sanoat ishlab chiqarishga investitsiyalarning asosiy xususiyati shundaki unga qilingan investitsiyalarning joriy ishlab chiqarish samarasi katta lekin strategik davrdagi taraqqiyot samarasi ta'lim tizimiga qilingan investitsion samara barchasidan kattadir.

6-rasm: Sanoat ishlab chiqarishning investitsion faoliyat xususiyatlari¹

Ushbu qonununiyatga ko'ra, sanoat ishlab chiqarishga qilingan investitsiyalar qisqa, o'rta, uzoq, va o'ta uzoq muddatli davrda uchta maqsadli mezonda turlicha ko'ra multiplikator indekslariga ega. Sanoat ishlab chiqarishga bevosita yo'naltirilgan investitsion faoliyat joriy sanoat ishlab chiqarishga qisqa muddatlarda 0.25 o'rta muddatlarda 0.30, uzoq muddatlarda 0.35 va o'ta uzoq muddatlarda 0.22 indeks ko'rsatkich samaraga ega bo'ladi. Lekin asosiy strategik yoki zoq maqsadli yillarda sanoat ishlab chiqarishga bevosita yo'naltirilgan investitsiyalar samarasi mos ravishda 0.8, 0.10 va 0.12 indeks samara berar ekan (strategik muddatlarda qisqa

1 Muallif ishlanmasi.

muddatli mezonlari mavjud emas). Sanoat ishlab chiqarishdan asosiy maqsad ijtimoiy taraqqiyot ekanligini hisobga olsak bu natija mos ravishda 0.20, 0.22, 0.20 va 0.18 natijani beradi.

Sanoat ishlab chiqarishga bilvosita (Ta'limga tizimiga) yo'naltirgan investitsion faoliyat esa sanoatga bevosita investitsiyaga nisbatan ancha katta samaraga ega ekanligini ko'rishimiz mumkin. Bu yo'nalish joriy sanoat ishlab chiqarish salohiyatiga bevosita investitsiyalarga nisbatan pastroq samarani ta'minlasada, pirovardida strategik taraqqiyot alohιyatiga ta'siri multiplikatsion darajada katta ekanligini ko'rishimiz mumkin. Bu yo'nalish qisqa muddatli davrda sanoat ishlab chiqarish yashovchanligiga kamroq ta'sir samarasiga ega bo'lsa-da, lekin uzoq va o'ta uzoq muddatli ya'ni strategik maqsadli davrlar uchun ijobiy ta'sir mexanizmiga ega. Ya'ni strategik taraqqiyot salohiyati uchun mos ravishda 1.25, 2.5, 5.5 natijani ta'minlaydi. Bu samara ijtimoiy taraqqiyot bilan tenglashgunga qadar davom etishi yoki bir birini to'ldirishi mumkin. Xulosa qilish mumkinki, sanoat ishlab chiqarishning investitsion faoliyat yo'nalishlari yuqorida keltirilgan maqsad va mezonlarga asoslanishi kerak, demak agar u sanoatning joriy yashab qolishini maqsad qilgan bo'lsa bevosita sanoat ishlab chiqarish investitsion faoliyatga ustunlik berilishi kerak. Agar strategik taraqqiyot mezonlariga asoslangan maqsad qo'yilganda yo'nalish tamoiliga ko'ra sanoat ishlab chiqarishga bilvosita ya'ni ta'lim sohasiga investitsiya orqali erishilishi mumkin^[8]. Bundan ma'lum bo'ladiki, sanoat sanoatda shakillaniib, rivojlanib takomillashmaydi. Bunday sanoat ishlab chiqarishi usulida sanoat faqat o'zinig umrini o'taydi. Sanoatning genizisi esa ta'limda shakllanadi, rivojlanadi va takomillashadi. Shu bois sanoatni taraqqiy ettirishga sanoatga emas ta'lim tizimiga investitsion ustunlik berilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 26.12.2019-y., 03/19/598/4221-son. <https://www.lex.uz/docs/4664142>.
2. Дмитриева Е.В. "Модернизация системы финансирования инвестиционной деятельности промышленных предприятия". Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора экономический наук. –М: Российская академия предпринимательства, 2015. –46 с.
3. Гудель Ю.В. "Управление инвестиционной деятельностью промышленных предприятий". Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук. М.: Московского государственного университета печати. 2009. – 24 с.
4. Барабанова И.Ю. "Механизмы и методы финансирования инвестиционных проектов предприятия" // Вестник университета. –М.: 2013 – №4. 35-40 с.
5. Wang H., Liang P., Li H., Yang R. "Financing Sources, R&D Investment and Enterprise Risk" // Procedia Computer Science 91 (2016) 122 – 130 p. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050916312303>
6. 6. Ғоziбеков Д.Ғ. Инвестицияларни молиялаштириш масалалари. –Т.: "Молия", 2003. –215 б.
6. Kuziyeva N.R. "Xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishning moliya-kredit mexanizmini takomillashtirish yo'nalishlari". Iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. –Т.: O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi. 2008. – 41-b.
7. К. В. Балдин, А. В. Барышева, Е. Л. Макриденко. Инновационный менеджмент. "Дашков и К", 2009. стр.40.
8. Н.Ю.Ковалёвская Управление инвестиционными проектами. Иркутск. Издательство "БГУ", 2017. стр. 112.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.